

ІНФОРМАЦІЙНА ПІДСИСТЕМА ОБСЛУГОВУВАННЯ ЧИТАЧІВ БІБЛІОТЕКИ

Ковальчук Майя Олегівна, к.п.н., доцент
Самченко Анастасія, студентка 3 курсу
Поліський національний університет
synyhka@gmail.com

Бібліотеки завжди відігравали значну роль у нашому житті, що підтверджує вислів Натана Ротшільда «хто володіє інформацією, той володіє світом». Це наймасовіші та найзатребуваніші заклади культури. За їх станом можна судити про країну в цілому, про регіони та регіональні відмінності, про ступінь інформаційної цілісності країни, доступність (або недоступність) нових ідей, знань та інформації, що чине вирішальний вплив на соціальну поведінку людей, їх готовність чи неготовність змінювати своє життя на краще, здатність розуміти та сприймати ту чи іншу політику уряду, місцевої влади.

Основна мета функціонування бібліотек - створення цілісної відкритої інформаційно-бібліотечної системи. Основними концептуальними завданнями в її організації та подальшій діяльності є:

- забезпечення в єдиному інформаційному просторі нової якості інформаційно-бібліотечного обслуговування;

- формування умов для розвитку інтеграції до світового інформаційного простору;
- розробка перспективних моделей організації діяльності бібліотек;
- забезпечення нової якості інформаційної культури користувачів як інструменту освоєння інформаційно-освітнього простору та розвитку творчого потенціалу особистості;

- вироблення політики, спрямованої на залучення читачів до високих зразків світової культури;

- реалізація бібліотечних проектів та програм;

- збереження бібліотечних фондів;

- використання нових технологій;

- вихід у корпоративну мережу «Електронний каталог»;

- робота за напрямками: інформаційний, освітній, просвітницький;

Прогрес не стоїть на місці та читачів вже не задовольняє звичайне обслуговування бібліотеки. У наш час все більше і більше бібліотек, щоб найкращим чином задовольнити запити читачів впроваджують у робочий процес інформаційні технології, без яких вже важко уявити сучасне життя. Вони значно полегшують та спрощують працю співробітників бібліотеки завдяки автоматизації частини ручної праці.

В Інтернеті можна знайти достатню кількість відкритих бібліотек, але більшість з них публікує лише електронний каталог, який допомагає перевірити наявність необхідного матеріалу. Для користувача цей каталог може бути незручним і неповною мірою задовольнятиме його потреби. Популярність таких бібліотек можна підвищити шляхом впровадження електронних версій публікацій і створення зручних каталогів для пошуку інформації. Однак це потребує не лише часу, а і залучення до цього програмістів та інших працівників. Сьогодні можливо змогу створити, так звану, віртуальну бібліотеку, що дає змогу миттєво отримати будь-яку інформацію із будь-якої бібліотеки світу [1, с. 30-31].

Великі бібліотеки використовують автоматизовані бібліотечні інформаційні системи для замовлення, придбання, каталогізації, розповсюдження книг та інших колекцій, фондів матеріалів і відстеження їх повернення. Автоматизована бібліотечна інформаційна система (ABIS) - це система планування ресурсів підприємства бібліотеки, яка використовується для відстеження бібліотечних колекцій від замовлення та придбання до розповсюдження користувачам бібліотеки.

Впровадження інформаційних систем має певний ряд переваг над звичайною роботою бібліотеки:

- збільшення оперативності надання послуг читачеві;

- краще задовольняються запити користувачів бібліотеки;

- спрощення праці працівників бібліотеки;

- можливість отримання інформації не лише в друкованій, а і в електронній формі;

- зростання соціального значення бібліотеки;

- швидкість та зручність пошуку і передачі потрібної інформації;

- підвищення рівня комп'ютерної культури і працівників, і користувачів бібліотеки, що має не лише прикладну користь, а і ширше значення, тому що людина з високим рівнем інформаційної культури легше орієнтується в світі, не боїться новацій та змін [2, с. 50-51].

Варто враховувати, що впровадження таких технологій значно змінить функціональні обов'язки працівників і поставить перед ними завдання освоєння нових навичок. Бібліотекарі грають так звану роль консультанта та навігатора. Саме від них буде залежати рівень іміджу бібліотеки.

У сучасному світі бібліотека - це складний механізм з купою різних елементів, що включає комплекс заходів, інформації, матеріалів, технологій і людських ресурсів, об'єднаних спільною метою, а саме для вирішення проблеми оперативного та якісного надання інформації користувачеві. Саме тому можемо назвати бібліотеку системою, а обслуговування в бібліотеці може грати роль пошукової системи. Ця система включає в себе її обслуговуючий персонал, інформацію, що розміщується у фондах, інформацію, що міститься у самій бібліотеці і за межами її джерел.

При впровадженні інформаційної системи в роботу бібліотеки потрібно урахувати те, що вона має бути в першу чергу зручна і доступна і для читачів, і для працівників бібліотеки. Крім того, така система має бути універсальною, тобто задовольняти потреби і великої відкритої бібліотеки, і, наприклад, невеликої шкільної бібліотеки. Звичайно, не варто забувати, що кожна бібліотека має свої особливості, структуру та підхід до обслуговування читачів, але всі вони спрямовані на задоволення інформаційної, культурної, освітньої та дозвільної потреб людей.

Ознаками оптимальної структури управління централізованої бібліотечної системи будуть:

- невелика кількість підрозділів із висококваліфікованим персоналом;
- невелика кількість рівнів керування;
- наявність у структурі управління груп спеціалістів;
- орієнтація графіка робіт на споживача;
- швидкість реакцію зміни;
- висока продуктивність та низькі витрати.

Функціональну структуру автоматизованої інформаційної системи для обслуговування читачів можна уявити як багато об'єктів та зв'язків між ними. У цій системі цими об'єктами будуть підсистеми. Підсистема – частина будь-якої системи, яка може виконувати головні або допоміжні функції системи. За своїми ознаками вона може бути системою, яка включена до складу іншої складнішої системи. Завдяки принципу інтегрованості функціональні підсистеми, що мають зв'язки між собою, діють незалежно один від одного, але їх об'єднують в одну автоматизовану інформаційну систему. Ці підсистеми реалізують частину подібних бібліотечними технологіям таких функцій, як: комплектування, обробка, зберігання, доставка документів, облік, менеджмент. Завдання інформаційної системи обслуговування читачів бібліотеки - автоматизація певних процесів у роботі бібліотеки.

Автоматизація процесів досягається використанням науково-технічних досягнень, створенням електронних каталогів і баз даних, широким використанням телекомунікаційних мереж та мережі Інтернет, пропонуючи читачам різні інформаційні послуги. Головним результатом впровадження автоматизованої інформаційної системи у роботу бібліотек – стане, забезпечення інтелектуального доступу до інформації на найвищому рівні, через створення таких продуктів:

- електронні каталоги;
- бібліографічні списки літератури;
- списки надходжень нової літератури.

Значна частина бібліотечно-бібліографічних процесів може бути автоматизована. Оскільки впровадження технологій дає можливість виконання кількох задач одночасно. Наприклад, автоматизація комплектування фонду дозволяє:

- скоротити час очікування книги читачем (оперативність виконання роботи);
- звільнити бібліотекарів від необхідності відвідувати місця замовлення та придбання літератури;
- покращити рівень сервісу та культури.

Всі ці переваги та нові можливості для роботи бібліотеки стають поштовхом для подальших дій щодо впровадження інформаційних систем в роботу бібліотеки.

Таким чином, впровадження інформаційної системи в роботу бібліотеки – це нові можливості і обслуговуванні читачів та задоволення їх потреб в інформації на сучасному рівні. Це дійсно допомагає збільшити продуктивність та якість праці співробітників та оперативно забезпечити читачів потрібною їм інформацією. Використання сучасних технологій у бібліотеках значно зменшить час обслуговування користувачів, чим підвищить якість сервісу. Однак, потрібно розуміти, що, незважаючи на всі можливості та функціонал у впровадженні інформаційних систем в бібліотеці буде один великий мінус - вартість. Дорогі та якісні системи будуть не вигідними для невеликих малофінансованих бібліотек. Проте це означає, що їм потрібно повністю відмовитись від автоматизації основних процесів бібліотеки. Можна створити для таких бібліотек інформаційну систему з меншим функціоналом.

Список використаних джерел:

1. Кобзаренко А. Бібліотеки: нові часи, нові можливості. Бібліотечна планета, 2012. 31 с.
2. Красножон В. Комп'ютерні технології в інформаційно - бібліографічній роботі бібліотеки. Основні аспекти та прогресивні технології діяльності бібліотек. Київ, 2011. 51 с.